

แนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 ตามหลักอริยาบท 4

Curriculum Management Approaches in Schools within the Nakhon Sawan
Primary Educational Service Area Office, Area 2, according to Iddhipāda 4

ปาลวจี บุญยบุตร¹

Palwajee Boonyabut¹

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2) หาแนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 ตามหลักอริยาบท 4 และ 3) ประเมินแนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 ตามหลักอริยาบท 4 การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี โดยใช้วิจัยเชิงปริมาณเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูหัวหน้าฝ่ายวิชาการของสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 จำนวน 156 คน กำหนดขนาดโดยการเปิดตารางเครซีและมอร์แกน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถามสภาพการบริการหลักสูตรสถานศึกษาของสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 มีค่าความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.66 - 1.00 มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.94 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.47$, S.D.=0.64) ชั้นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ชั้นการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.53$, S.D.=0.61) รองลงมา คือ ชั้นการเตรียมความพร้อมบริหารหลักสูตรสถานศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.52$, S.D.=0.61) และชั้นที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ชั้นการนิเทศ กำกับ ติดตามการใช้หลักสูตรสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.39$, S.D.=0.72) 2. แนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 ได้แก่ 1. ชั้นการเตรียมความพร้อมบริหารหลักสูตรสถานศึกษา พบว่า สถานศึกษาต้องสร้างจิตสำนึกและความตระหนักให้มีความพร้อมในการจัดทำระบบสารสนเทศแก่ครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง จัดทำระบบสารสนเทศให้เป็นระบบ 2. ชั้นการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา พบว่า สถานศึกษาควรมุ่งเน้นการสร้างทัศนคติที่ดีต่อสุขภาพร่างกาย และจิตใจและมีความพอใจในสุขภาพที่ดีของผู้เรียน จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดสุขภาวะที่ดี ติดตามและประเมินผลการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา 3. ชั้นการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ พบว่า สถานศึกษาสร้างความตระหนักให้ครูและบุคลากรให้เห็นถึงความสำคัญการประกันคุณภาพหลักสูตรสถานศึกษา ดำเนินงานการประกันคุณภาพหลักสูตรสถานศึกษาอย่างจริงจังและมีประสิทธิภาพ ติดตาม ตรวจสอบ ประเมินและการประกันคุณภาพหลักสูตรสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง 4. ชั้นการนิเทศ กำกับ ติดตามการใช้หลักสูตรสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาตระหนักถึงความสำคัญของการรายงานสรุปการนิเทศ กำกับ ติดตาม การใช้หลักสูตรสถานศึกษา จัดทำรายงานสรุปการนิเทศ กำกับ ติดตาม การใช้หลักสูตรสถานศึกษาต่อเนื่องเป็นประจำทุกปี การศึกษา 5. ชั้นการประเมินผล ปรับปรุง และพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาควรสร้างความตระหนักแก่ครูและบุคลากรเกี่ยวกับความสำคัญของข้อมูลจากการนิเทศ กำกับ ติดตาม และการประเมิน รายงานผลการประเมินไปใช้ในการวางแผนปรับปรุงและพัฒนาการบริหารจัดการหลักสูตร

¹ นิสิตหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา วิทยาเขตนครสวรรค์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, E-mail: pawajee@gmail.com

บัณฑิตศึกษาปริทรรศน์วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ ปีที่ 13 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม - สิงหาคม 2568

สถานศึกษาอย่างจริงจัง 3. ผลการประเมินแนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 ตามหลักอิทธิบาท 4 พบว่าในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด (\bar{X} = 4.66, S.D.=0.48) มีความถูกต้องอยู่ในระดับมากที่สุด (\bar{X} = 4.68, S.D.=0.47) มีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด (\bar{X} = 4.61, S.D.= 0.49) มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด (\bar{X} = 4.69, S.D.= 0.47) และมีความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด (\bar{X} = 4.68, S.D.= 0.48)

คำสำคัญ : แนวทาง, การบริหารหลักสูตรสถานศึกษา, ผู้บริหารสถานศึกษา, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์เขต 2

Abstract

The objectives of this research were: 1) to study the current condition of curriculum management approaches in schools within the Nakhon sawan Primary Educational Service Area Office, Area 2; 2) to identify guidelines for curriculum management in schools within the Nakhon sawan Primary Educational Service Area Office, Area 2 according to the Four *Iddhipāda* Principles; and 3) to evaluate the management guidelines for school curricula in schools within the Nakhon sawan Primary Educational Service Area Office, Area 2 according to the Four *Iddhipāda* Principles. This study employs a mixed-methods research design, integrating quantitative and qualitative approaches. The quantitative phase involved data collection from a sample of 156 participants, comprising school administrators and heads of academic affairs from schools within the Nakhon sawan Primary Educational Service Area Office, Area 2. The sample size was determined using Krejci and Morgan's table. The research instrument used was a questionnaire assessing the state of curriculum management in schools within the Nakhon sawan Primary Educational Service Area Office, Area 2. The content validity of the questionnaire ranged from 0.66 to 1.00, with a reliability coefficient of 0.94. The statistical methods employed for data analysis included percentage, mean, and standard deviation. The findings found that 1). The overall state of curriculum management in schools within the Nakhon sawan primary educational service area office, area 2 was found to be at a high level (\bar{X} =4.47, S.D.=0.64). The highest mean score was observed in the curriculum development stage, which was at the highest level (\bar{X} =4.53, S.D.=0.61), followed by the curriculum administration preparation stage, also at the highest level (\bar{X} =4.52, S.D.=0.61). The stage with the lowest mean score was the supervision, monitoring, and evaluation of curriculum implementation, which was still at a high level (\bar{X} =4.39, S.D.=0.72). 2). The curriculum management guidelines for schools in the Nakhon sawan Primary Educational Service Area Office, Area 2, are as follows: Firstly, in the stage of curriculum administration readiness, schools must foster awareness and preparedness in developing an information system for teachers and relevant personnel and establish a systematic information management system. Secondly, in the stage of curriculum development, schools should emphasize cultivating positive attitudes toward physical and mental health and ensuring student satisfaction with their well-being. They should also develop a curriculum that promotes students' well-being, monitor its implementation, and assess its effectiveness. Thirdly, in the stage of curriculum implementation, schools must raise awareness among teachers and personnel about the importance of curriculum quality assurance, conduct it seriously and efficiently, and continuously monitor, inspect, and evaluate the curriculum quality assurance process. Fourthly, in the stage of supervision, monitoring, and follow-up on curriculum implementation, school administrators should recognize the importance of reporting and summarizing the supervision, monitoring, and follow-up process and ensure that these reports are prepared

annually. Lastly, in the stage of curriculum evaluation, improvement, and development, school administrators should enhance teachers' and personnel's awareness of the importance of data obtained from supervision, monitoring, and evaluation. The evaluation results should be used for planning curriculum management improvements. And 3). The evaluation results of the curriculum management guidelines in schools within the Nakhon sawan Primary Educational Service Area Office, Area 2, according to the Four *Iddhipāda* Principles, revealed that, overall, the guidelines were at the highest level ($\bar{X} = 4.66$, S.D.=0.48). The accuracy was at the highest level ($\bar{X} = 4.68$, S.D.=0.47). The feasibility was also at the highest level ($\bar{X}= 4.61$, S.D.= 0.49). The appropriateness was at the highest level ($\bar{X}= 4.69$, S.D.= 0.47). Finally, the usefulness was at the highest level ($\bar{X} = 4.68$, S.D.= 0.48).

Keyword: guidelines, curriculum management in schools, the Nakhonsawan Primary Educational Service Area Office Area 2 , *Iddhipāda* 4

บทนำ

สถานการณ์โลกปัจจุบันถือได้ว่า การศึกษาถือเป็นกลไกสำคัญที่จะทำให้มนุษย์มีความรู้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะความรู้เกี่ยวกับการใช้เหตุผล เพื่อแสวงหาสิ่งที่ดีให้แก่ชีวิตตนเองและสังคมตลอดจนการดำรงชีพออย่างมีคุณภาพ จึงเป็นหน้าที่ของการจัดระบบการศึกษาที่จะทำให้พบว่ามนุษย์แต่ละคนมีความสามารถในด้านใด และพยายามส่งเสริมให้มนุษย์ได้มีโอกาสพัฒนาทักษะตามความสามารถและความถนัดของทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน รวมทั้งได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาคสังคมใดที่ส่งเสริมให้ประชาชนมีการศึกษาเฉลี่ยระดับสูง จะส่งผลให้ประชาชนมีความสามารถในการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 6 กล่าวว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ อย่างมีความสุข^๒ โดยการจัดระบบ โครงสร้าง และกระบวนการจัดการศึกษา ยึดหลักมีเอกภาพ ด้านนโยบาย มีความหลากหลายในการปฏิบัติ มุ่งเน้นการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นและสถานศึกษาได้มีบทบาทและมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและความต้องการของท้องถิ่น ซึ่งหลักการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา มาตรา 35 แห่ง พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 กำหนดให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหาร จัดการศึกษาไปยังสถานศึกษาโดยตรง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป เพื่อให้การศึกษาสร้างคนและสร้างความรู้สู่สังคม คุณธรรม คุณภาพ สมรรถภาพและประสิทธิภาพต่อไป

การบริหารสถานศึกษา เพื่อให้มั่นใจว่าผู้เรียนจะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและคุณลักษณะ ที่พึงประสงค์เป็นไปตามมาตรฐานหรือสูงกว่ามาตรฐานการศึกษาที่กำหนดไว้นั้น หัวใจสำคัญอย่างหนึ่ง คือ การงานบริหารงานวิชาการ^๓ โดยกระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดขอบข่ายงานบริหารวิชาการไว้ทั้งหมด 17 งาน ซึ่งงานบริหารวิชาการจะเกี่ยวข้องกับ การจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ ตรงตามคุณลักษณะที่ พึงประสงค์ ซึ่งถือว่าเป็นจุดมุ่งหมายสำคัญของการจัดการศึกษา

การบริหารงานวิชาการ จึงนับว่ามีบทบาทสำคัญต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวของ การบริหารโรงเรียน องค์ประกอบหลายประการที่สำคัญที่สุดได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งจะต้องให้ความสำคัญแก่งาน

^๒ กระทรวงศึกษาธิการ, พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา, 2542), หน้า 1.

^๓ ชูชาติ พวงสมจิตร, หน่วยที่ 1 แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการและทรัพยากรการศึกษาใน ประมวลสาระชุดวิชาการบริหารวิชาการและทรัพยากรการศึกษา หน่วยที่ 1-5, (นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2561), หน้า 14.

บัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ ปีที่ 13 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม - สิงหาคม 2568

วิชาการ บริหารงานวิชาการในโรงเรียนเป็นอย่างดี งานบริหารวิชาการเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรการนำหลักสูตรไปใช้เป็นแบบเรียน มุ่งสู่การจัดการเรียนการสอน ซึ่งจะต้องสนับสนุนและส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้บรรลุ จุดมุ่งหมายของหลักสูตร^๔

งานบริหารหลักสูตร เป็นกระบวนการจัดการศึกษาซึ่งเปรียบเสมือนเครื่องกำหนดวิธีการดำเนินชีวิตของผู้เรียน โดยเฉพาะในเด็กที่ต้องการให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพ โดยหลักสูตรช่วยให้ได้รู้จักการอยู่ร่วมกัน การบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม ไม่เอาर्डเอาเปรียบสังคม และสามารถเจริญเติบโตเป็นกำลัง สำคัญของชาติได้ต่อไปในอนาคต^๕ การบริหารจัดการหลักสูตร (Curriculum Administration) เป็นการบริหารงานที่มีขอบข่ายกว้างขวางครอบคลุมหลายมิติ เกี่ยวข้องกับบุคคลหลายฝ่ายต้องอาศัยองค์ประกอบปัจจัยเกื้อหนุนต่าง ๆ มากมาย เปรียบเสมือนการบริหารกิจกรรมทุกชนิดในโรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพสูงสุด^๖

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เกิดจากการวิจัยและติดตามประเมินผลการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เป็นระยะอย่างต่อเนื่อง พบประเด็นที่เป็นปัญหาและความไม่ชัดเจนของหลักสูตรหลายประการทั้งในส่วนของเอกสาร หลักสูตร กระบวนการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติ และผลผลิตที่เกิดจากการใช้หลักสูตร คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ดำเนินการทบทวนหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 โดยนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิจัยดังกล่าว และข้อมูลจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 - 2554) มาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรใหม่ที่เหมาะสมสอดคล้องยิ่งขึ้น ทั้งเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน และกระบวนการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติในระดับเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา^๗ และการพัฒนาและการใช้หลักสูตรจะประสบความสำเร็จได้ จำเป็นต้องอาศัยการบริหารหลักสูตรที่มีประสิทธิภาพ ทุกฝ่ายที่มีความเกี่ยวข้องต้องมีความเข้าใจที่ชัดเจนตรงกันเกี่ยวกับหลักสูตร รวมทั้งเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเอง และสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน การบริหารหลักสูตรในยุคปัจจุบันมีการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นและสถานศึกษา ให้มีส่วนร่วมคิดร่วมตัดสินใจ ในการพัฒนาหลักสูตรของตนเองนั้นต้องอาศัยเปลี่ยนแปลงแนวคิด วิธีการ รูปแบบและปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ (paradigm shift) จากกรอบแนวคิดเดิมสู่แนวคิดใหม่ ความรู้ใหม่ และแนวปฏิบัติใหม่ๆ ซึ่งต้องมีความเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์ กันหลายระดับ ตั้งแต่ระดับชาติระดับท้องถิ่น และระดับสถานศึกษา เป็นการบริหารที่มีขอบข่าย กว้างขวางครอบคลุมหลายมิติ เกี่ยวข้องกับบุคคลหลายฝ่ายและต้องอาศัยองค์ประกอบปัจจัยเกื้อหนุนต่าง ๆ มากมาย เปรียบเสมือนการบริหารกิจกรรมทุกชนิดในสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับ การปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพสูงสุด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 ตระหนักถึงความสำคัญของบทบาทอำนาจหน้าที่ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และแนวนโยบายของรัฐ ที่มุ่งหวังให้การศึกษาของประเทศได้รับการพัฒนาคุณภาพ และขับเคลื่อนการจัดการศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และส่งผลให้เกิดผลสัมฤทธิ์กับผู้เรียนอย่างแท้จริง เนื่องจากการสำรวจข้อมูลจากแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 พบว่า ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (Ordinary National Education Test : O-NET) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และมีธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนใน

^๔ ญัฐธยาน์ ฉะนตและธานี เกสทอง, “แนวทางการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2”, *บัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์*, ปีที่ 7 ฉบับที่ 3 (กันยายน-ธันวาคม 2562): 29-52.

^๕ ภาวิดา ธาธาตรีสุทธิ, *การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2556), หน้า 67.

^๖ กระทรวงศึกษาธิการ, *แนวทางการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา*, (กรุงเทพมหานคร: ครูสภาลาดพร้าว, 2545), หน้า 36.

^๗ กระทรวงศึกษาธิการ, *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน*, (กรุงเทพมหานคร: ครูสภาลาดพร้าว, 2551), หน้า 2.

เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 ในปีการศึกษา 2562 - 2564 ลดลงอย่างต่อเนื่องโดยตลอด ทุกรายวิชาที่จัดสอบมีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าระดับประเทศ ไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดไว้ ซึ่งเป็นผลสะท้อนปัญหาของการบริหารงานวิชาการ โดยเฉพาะในงานบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งเป็นงานที่สำคัญที่ช่วยส่งเสริมการจัดการเรียนการสอน^{๘๘} ซึ่งเป็นผลมาจากขาดการส่งเสริม พัฒนางานบริหารหลักสูตรสถานศึกษา จึงส่งผลทำให้ผลทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินั้นพื้นฐาน (Ordinary National Education Test : O-NET) มีคะแนนลดลง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 ได้เล็งเห็นความสำคัญจึงนำจุดเน้นของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 เป็นทิศทางการพัฒนาการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 โดยมีจุดเน้นที่ 4 เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่เน้นสมรรถนะ และการจัดทำกรอบหลักสูตร จัดเป็นทิศทางการพัฒนาการศึกษาในแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566^{๘๙}

ทั้งนี้ยังมีผลรายงานวิจัยสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 ได้พบปัญหาด้านการบริหารหลักสูตรการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรตามความเหมาะสม ซึ่งเกิดจากขาดการอบรมความรู้ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในเรื่องของหลักสูตรสถานศึกษาไม่มีการวิเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษา พิจารณามาตรฐาน ตัวบ่งชี้ อัตลักษณ์ของสถานศึกษาอย่างชัดเจน ในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาเป็นการจัดทำภายในโดยไม่ได้รับความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายหรือบุคคลภายนอก ขาดการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน^{๙๐} อีกทั้งครูและคณะกรรมการสถานศึกษาส่วนใหญ่ ยังขาดความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา และขั้นตอนในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา การนำหลักสูตรไปใช้ และการประเมินผลการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครู^{๙๑} ซึ่งเป็นกระบวนการสำคัญของงานวิชาการที่จะพัฒนาผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพตามนโยบายกระทรวงศึกษาธิการ

การบริหารหลักสูตรเป็นหัวใจสำคัญอย่างหนึ่งของงานวิชาการ และเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนของแต่ละสถานศึกษา ถ้าโรงเรียนดำเนินงานพลาดทางวิชาการก็จะพิจารณาได้ว่าโรงเรียนนั้นประสบความล้มเหลว ในทางตรงกันข้ามโรงเรียนใดที่ประสบผลสำเร็จในการดำเนินงานวิชาการโรงเรียนก็สมควรที่จะได้รับการยกย่องยอมรับว่าเป็นโรงเรียนที่ดำเนินการทางธุรกิจของโรงเรียนได้ผล^{๙๒} ดังนั้นสิ่งที่สามารถช่วยให้การทำงานประสบผลสำเร็จได้นั้น สถานศึกษาจึงควรนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา มาคือ หลักอิทธิบาท 4 มาใช้ ด้วยเหตุผลที่ว่าหลักอิทธิบาท 4 เป็นหลักธรรมที่นำมาซึ่งความสำเร็จอย่างยั่งยืนหากผู้บริหารใน สถานศึกษาสามารถนำมาบูรณาการเข้ากับงานบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งก็คืองานวิชาการก็จะทำให้การบริหารสถานศึกษาบรรลุตามจุดประสงค์ทั้งในระดับองค์กรและระดับชาติได้

^{๘๘} ขนาพร เมฆดี และทัศนะ ศรีปัตตา, “การศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา” , *Journal of Roi Kaensarn Academi*, ปีที่ 7 ฉบับที่ 4 (เมษายน 2565): 160-173.

^{๘๙} สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 กลุ่มนโยบายและแผน, “แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ 2566”, *แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ*, (กลุ่มนโยบายและแผน: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2, 2566), 41.

^{๙๐} ศุภวรรณ สุธัมมา, ศุภชัย ทวีและสาธิต ทรัพย์รวงทอง, “แนวทางการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2”, *วารสารวิจัยวิชาการ*, ปีที่ 4 ฉบับที่ 2 (เมษายน-มิถุนายน 2564): 153-166.

^{๙๑} ณัฐธยาน์ จะนต และธานี เกสทอง, “แนวทางการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2”, *บัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์*, ปีที่ 7 ฉบับที่ 3 (กันยายน-ธันวาคม 2562): ๒9-52.

^{๙๒} นฤตล มะโนศรี, “การบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียน มัธยมศึกษา สหวิทยาเขตหลักเมืองเลย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาเลยหนองบัวลำภู”, *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2565), หน้า 3.

บัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ ปีที่ 13 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม - สิงหาคม 2568

จากปัญหาดังกล่าวมาข้างต้น จึงทำให้ผู้วิจัยเกิดความสนใจที่จะทำวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 ตามหลักอิทธิบาท 4 เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลในการส่งเสริม สนับสนุน และประกอบการพัฒนาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา อีกทั้งเป็นแนวทางสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา และนำไปเป็นแนวทางในการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาอันจะเป็นประโยชน์ในงานวิชาการต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2
2. เพื่อหาแนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 ตามหลักอิทธิบาท 4
3. เพื่อประเมินแนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 ตามหลักอิทธิบาท 4

วิธีการดำเนินงานวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 ตามหลักอิทธิบาท 4 เป็นวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed methods research) ผู้วิจัยดำเนินการโดยกำหนดประเด็นการศึกษาดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง/แหล่งข้อมูล
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

ผู้วิจัยได้แบ่งขั้นตอนเป็น 3 ระยะ ได้แก่

- ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2
- ระยะที่ 2 หาแนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 ตามหลักอิทธิบาท 4
- ระยะที่ 3 การประเมินแนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 ตามหลักอิทธิบาท 4

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2

จากผลการวิเคราะห์แบบสอบถามสภาพการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.47$, $S.D.=0.64$) เมื่อพิจารณารายชั้นพบว่า ชั้นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ชั้นการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.53$, $S.D.=0.61$) รองลงมา คือ ชั้นการเตรียมความพร้อมบริหารหลักสูตรสถานศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.52$, $S.D.=0.61$) และชั้นที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ชั้นการนิเทศ กำกับ ติดตามการใช้หลักสูตรสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.39$, $S.D.=0.72$)

2. ผลการหาแนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 ตามหลักอิทธิบาท 4 พบว่า

ขั้นที่ 1 ขั้นการเตรียมความพร้อมบริหารหลักสูตรสถานศึกษา

สถานศึกษาจัดทำระบบสารสนเทศอย่างเป็นระบบเพื่อนำไปใช้จัดทำหลักสูตรสถานศึกษา มีแนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ดังนี้ (ฉันทะ) สถานศึกษาต้องสร้างจิตสำนึกและความตระหนักให้มีความพร้อมในการจัดทำระบบสารสนเทศแก่ครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปใช้จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่เหมาะสมกับผู้เรียนและสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา (วิริยะ) สถานศึกษาจัดทำระบบสารสนเทศให้เป็นระบบ และส่งเสริมการจัดอบรมเพื่อพัฒนาความรู้ด้านการใช้งานระบบสารสนเทศให้กับครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง เพื่อเตรียมความพร้อมอย่างมีประสิทธิภาพก่อนนำไปใช้จัดทำหลักสูตรสถานศึกษา (จิตตะ) สถานศึกษาต้องติดตามการจัดทำระบบสารสนเทศ และสนับสนุนให้ครูและบุคลากรเตรียมความพร้อมของใช้ระบบสารสนเทศอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ข้อมูลสมบูรณ์เป็นปัจจุบันและนำไปใช้ได้จริง (วิมังสา) สถานศึกษาประเมินผลการจัดทำระบบสารสนเทศโดยการจัดทำรายงานผลและติดตามผลการใช้งานระบบทุกปีการศึกษา เพื่อเตรียมความพร้อมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ขั้นที่ 2 ขั้นการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

สถานศึกษาส่งเสริมให้ผู้เรียนมีสุขภาพร่างกายและจิตใจที่ดีที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560) มีแนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ดังนี้ (ฉันทะ) สถานศึกษามุ่งเน้นการสร้างทัศนคติที่ดีต่อสุขภาพร่างกาย และจิตใจและมีความพอใจในสุขภาพที่ดีของผู้เรียน โดยวางแผนการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาด้วยการสอดแทรกสาระที่เป็นประโยชน์และส่งเสริมการมีสุขภาวะที่ดีของผู้เรียนในหลักสูตรสถานศึกษาที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560) (วิริยะ) สถานศึกษาจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดสุขภาวะที่ดี โดยกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ จุดมุ่งหมายของหลักสูตรสถานศึกษา กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ และสาระหลักสูตรให้สอดแทรกความรู้ด้านสุขภาพร่างกายและสุขภาพจิตในหลักสูตรการเรียนการสอน และบูรณาการเรื่องสุขภาพในกลุ่มสาระต่าง ๆ (จิตตะ) สถานศึกษาควรติดตามผลการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีสุขภาพร่างกายและจิตใจที่ดีที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560) อย่างต่อเนื่องทุกปีการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนมีสุขภาวะที่ดีอย่างยั่งยืน (วิมังสา) สถานศึกษาควรประเมินผลการจัดทำหลักสูตรและวางแผนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่ส่งเสริมสุขภาพร่างกายและจิตใจที่ดีของผู้เรียน เพื่อสะท้อนผลและนำผลที่ได้ไปเป็นแนวทางในการพัฒนาจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่ส่งเสริมมีสุขภาวะที่ดีของผู้เรียนอย่างมีคุณภาพมากขึ้น

ขั้นที่ 3 ขั้นการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้

สถานศึกษามีการประกันคุณภาพหลักสูตรที่ชัดเจน ตามแผนงาน ตามมาตรฐานและเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ มีแนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ดังนี้ (ฉันทะ) สถานศึกษาสร้างความตระหนักให้ครูและบุคลากรให้เห็นถึงความสำคัญการประกันคุณภาพหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้พัฒนาผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ (วิริยะ) สถานศึกษาควรดำเนินงานการประกันคุณภาพหลักสูตรสถานศึกษาอย่างจริงจังและมีประสิทธิภาพ เพื่อให้หลักสูตรสถานศึกษามีมาตรฐานและสามารถนำไปใช้พัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพตามเป้าหมายที่กำหนด (จิตตะ) สถานศึกษาติดตามและตรวจสอบการประกันคุณภาพหลักสูตรสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่ดี (วิมังสา) สถานศึกษาควรประเมินการประกันคุณภาพหลักสูตรอย่างจริงจังและต่อเนื่อง เพื่อสามารถนำหลักสูตรไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยนำผลลัพธ์ที่ได้มาวิเคราะห์และพัฒนาหลักสูตรให้ทันสมัยและเหมาะสม

ขั้นที่ 4 ขั้นการนิเทศ กำกับ ติดตามการใช้หลักสูตรสถานศึกษา

การรายงานสรุปการนิเทศ กำกับ ติดตาม การใช้หลักสูตรสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษามีแนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ดังนี้ (ฉันทะ) ผู้บริหารสถานศึกษาตระหนักถึงความสำคัญของการ

รายงานสรุปการนิเทศ กำกับ ติดตาม การใช้หลักสูตรสถานศึกษา ที่สะท้อนถึงคุณภาพของหลักสูตรของสถานศึกษา และเปิดโอกาสให้ครู นักเรียน และผู้ปกครองมีส่วนร่วมสะท้อนผลด้วยความเต็มใจ (วิริยะ) ผู้บริหารสถานศึกษาจัดทำรายงานสรุปการนิเทศ กำกับ ติดตาม การใช้หลักสูตรสถานศึกษาต่อเนื่องเป็นประจำทุกปีการศึกษา เพื่อติดตามและตรวจสอบการดำเนินงานในการใช้หลักสูตรสถานศึกษา และเป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการจัดการเรียนรู้ต่อไป(จิตตะ) ผู้บริหารสถานศึกษาต้องกำกับ ติดตามและตรวจสอบ การรายงานผลสรุปการนิเทศ กำกับ ติดตาม อย่างจริงจัง โดยรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลจากการนิเทศใช้จัดทำรายงานผลที่ครบถ้วนและสะท้อนคุณภาพหลักสูตรเป็นประจำทุกปีการศึกษา (วิมังสา) ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำผลการนิเทศ กำกับ ติดตาม จากการรายงานสรุปการนิเทศ กำกับ ติดตาม การใช้หลักสูตรสถานศึกษามาประเมินผลเพื่อเป็นแนวทางการเรียนการสอนของครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

ขั้นที่ 5 ขั้นการประเมินผล ปรับปรุง และพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

ผู้บริหารสถานศึกษานำข้อมูลสารสนเทศที่ได้จาก การนิเทศ กำกับ ติดตาม และรายงานผลการประเมินไปใช้ในการวางแผนปรับปรุงและพัฒนาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาต่อไป มีแนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ดังนี้ (ฉันทะ) ผู้บริหารสถานศึกษาควรสร้างความตระหนักแก่ครูและบุคลากรเกี่ยวกับความสำคัญของข้อมูลจากการนิเทศ กำกับ ติดตาม และการประเมินผลว่ามีบทบาทสำคัญในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา (วิริยะ) ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำข้อมูลสารสนเทศที่ได้จาก การนิเทศ กำกับ ติดตาม และรายงานผลการประเมินไปใช้ในการวางแผนปรับปรุงและพัฒนาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาอย่างจริงจัง โดยการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบ และนำข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์จุดแข็งและจุดอ่อนของหลักสูตรสถานศึกษา (จิตตะ) ผู้บริหารสถานศึกษาควรติดตามและตรวจสอบ การนำผลการประเมินไปใช้ในการวางแผนปรับปรุงและพัฒนาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาอย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุกปี เพื่อให้การบริหารจัดการหลักสูตรมีประสิทธิภาพและสามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและสังคมได้อย่างต่อเนื่อง (วิมังสา) ผู้บริหารสถานศึกษาควรประเมินผลการนำข้อมูลสารสนเทศและรายงานผลการประเมินไปใช้ในการวางแผนปรับปรุงและพัฒนาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อตรวจสอบประสิทธิภาพการนำข้อมูลที่นำมาปรับใช้เพื่อพัฒนาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาว่ามีคุณภาพมากขึ้นเพียงใด

3. ผลการประเมินแนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลานครินทร์ เขต 2 ตามหลักอิทธิบาท 4 พบว่า แนวทางการบริหารหลักสูตรทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.66 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.48 ($\bar{X} = 4.66, S.D. = 0.48$) มีความถูกต้อง อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.68 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.47 ($\bar{X} = 4.68, S.D. = 0.47$) มีความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.61 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.49 ($\bar{X} = 4.61, S.D. = 0.49$) มีความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.69 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.47 ($\bar{X} = 4.69, S.D. = 0.47$) และมีความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.68 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.48 ($\bar{X} = 4.68, S.D. = 0.48$)

อภิปรายผลการวิจัย

ในงานวิจัยเรื่องนี้ ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผล ตามวัตถุประสงค์ ได้ดังนี้

1. การศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลานครินทร์ เขต 1

1) ขั้นตอนการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลานครินทร์ เขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องมาจากกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดแนวทางการบริหารหลักสูตร สถานศึกษาไว้อย่างชัดเจนโดยให้สถานศึกษามีภารกิจในการจัดการศึกษาให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มตามศักยภาพ สถานศึกษาจึงมีบทบาทหน้าที่สำคัญในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา และดำเนินการนำหลักสูตร สู่การปฏิบัติในการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนอย่างมี

ประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ นิรดา เวชญาลักษณ์ กล่าวว่^{๑๓} การจัดการเรียนรู้ที่จะบรรลุเป้าหมายต้องอาศัย หลักสูตรเป็นเครื่องมือนำไปสู่เป้าหมายเป็นหัวใจ สำคัญที่จะพัฒนาคนให้มีความรู้ ทักษะ และทัศนคติเป็นพลเมืองที่ดีมีศักยภาพในการพัฒนา ประเทศชาติให้ก้าวหน้าทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมตลอดจนการดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคม อย่างมีความสุข การบริหารหลักสูตรที่ชัดเจนจึงมีความสำคัญเป็นอย่างมาก ซึ่งสอดคล้องกับสุกัญญา จัตรงค์ ได้วิจัยเรื่อง^{๑๔} การบริหารหลักสูตรที่ส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียนโรงเรียนสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษภาคใต้ กลุ่ม 7 ผลวิจัยพบว่า การบริหารหลักสูตรของโรงเรียน โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

2) ขั้นการเตรียมความพร้อมบริหารหลักสูตรสถานศึกษา พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องมาจากการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาเป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยเฉพาะในขั้นการเตรียมความพร้อม ซึ่งเป็นรากฐานของการพัฒนาหลักสูตรที่มีประสิทธิภาพ เป็นกระบวนการที่สำคัญในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยเน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ทั้งคณะกรรมการสถานศึกษา ครูผู้สอน ผู้ปกครอง ชุมชน และนักเรียน เพื่อให้เกิดความเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญของการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา และกระบวนการนี้เกี่ยวข้องกับ การวางแผน และการจัดเตรียมทรัพยากร โดยโดยการจัดอบรมครูให้มีความรู้ความเข้าใจในการจัดทำหลักสูตร สำรวจความต้องการของท้องถิ่น บุคลากร ชุมชน ปัจจัยพื้นฐานของโรงเรียน ศึกษาและทำความเข้าใจถึงแนวคิดพื้นฐานปรัชญา ความเชื่อ วิสัยทัศน์ ของสถานศึกษารวมถึงบริบทที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการของสถานศึกษา กำหนดวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษา จัดทำระบบสารสนเทศให้เป็นระบบในสถานศึกษา และจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาและพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษาเพื่อให้หลักสูตรสามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับ สุรพิมพ์ แก้วแบ่งจันทร์^{๑๕} ได้วิจัยเรื่อง การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาในโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน พบว่าด้านเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องมาจากสถานศึกษาได้วิเคราะห์ปัญหาและจุดเน้นของหลักสูตร เตรียมบุคลากรเพื่อรองรับการจัดหลักสูตรได้จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา เตรียมความพร้อมในการใช้เทคโนโลยีและระบบสารสนเทศในการบริหารหลักสูตรช่วยสนับสนุนการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น และให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการออกแบบและพัฒนาหลักสูตร

3) ขั้นการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา พบว่า เป็นขั้นที่มีสภาพการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาสูงสุด ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องมาจากสถานศึกษามีบทบาทที่สำคัญในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดการศึกษาให้ผู้เรียนได้อย่างเต็มศักยภาพ ซึ่งการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และนักเรียนมีส่วนร่วมในการกำหนด จุดมุ่งหมายของหลักสูตรสถานศึกษา วิสัยทัศน์ภารกิจ เป้าหมายการจัดการศึกษา และคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ของผู้เรียน ครูกำหนดแนวทางการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน ที่สอดคล้องกับความถนัด และความสนใจของนักเรียน และสถานศึกษากำหนดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่หลากหลายเปิดโอกาสให้ ผู้เรียนทุกคนเข้าร่วมกิจกรรมได้เหมาะสมกับวัย วุฒิภาวะและความแตกต่างระหว่างบุคคล ดังนั้น สถานศึกษาทุกแห่งจำเป็นต้องจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ สอดคล้องกับกรมวิชาการ^{๑๖} กล่าวว่าสถานศึกษาต้องจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อเป็นแผนหรือแนวทางหรือข้อกำหนดของการจัดการศึกษาที่จะพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ โดยส่งเสริมให้แต่ละบุคคลพัฒนาไปสู่ศักยภาพสูงสุดของตนเอง รวมถึงลำดับขั้น

^{๑๓} นิรดา เวชญาลักษณ์, การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2565), หน้า 5.

^{๑๔} สุกัญญา จัตรงค์, “การบริหารหลักสูตรที่ส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียน โรงเรียนสังกัดสำนัก บริหารงานการศึกษาพิเศษภาคใต้ กลุ่ม 7”, *มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ*, ปีที่ 9 ฉบับที่ 1 (มกราคม – มีนาคม 2559): 1473 – 1487.

^{๑๕} สุรพิมพ์ แก้วแบ่งจันทร์, “การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาในโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน”, *วิทยานพนธ์สังคมศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศาสตร์*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่, 2565), หน้า 319.

^{๑๖} กรมวิชาการ, *แนวทางการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา*, (กรุงเทพมหานคร: ครูสภาลาดพร้าว, 2544), หน้า 5.

ของมวลประสบการณ์ที่ก่อให้เกิดความรู้สะสมซึ่งช่วยให้ผู้เรียนนำความรู้ไปปฏิบัติได้ประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ด้วยตนเอง รู้จักตนเอง มีชีวิตอยู่ในโรงเรียน ชุมชน สังคม และโลกอย่างมีความสุข ซึ่งสอดคล้องกับ จิตรลดา อุปติมา^{๑๗} ได้วิจัยเรื่อง สภาพและปัญหาการบริหารหลักสูตรของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอปาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษา เขต 36 ผลวิจัยพบว่า ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษามีการปฏิบัติมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องมาจากโรงเรียนมีการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาแต่ละช่วงชั้นมีการจัดสาระการเรียนรู้จัดสัดส่วนเวลาเรียนตาม โครงสร้างของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน และมีการวิเคราะห์คำอธิบายรายวิชาเป็นรายปีหรือราย ภาคและรายหน่วยการเรียนรู้ เพื่อกำหนดเป็นแผนการจัดการเรียนรู้ ครูมีแผนการจัดการกิจกรรมพัฒนา ผู้เรียนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียน ทุกคนเข้าร่วมกิจกรรมได้เหมาะสมกับวัยวุฒิภาวะและความแตกต่างระหว่างบุคคล

4) ขั้นการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องมาจากการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้เป็นขั้นตอนสำคัญในการบริหารจัดการศึกษา สถานศึกษาต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบและมีการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ สถานศึกษาควรพัฒนาครูและบุคลากรจัดอบรมครูและการบริหารบุคลากรให้เหมาะสมกับความรู้ความสามารถ ซึ่งมีผลโดยตรงต่อความสำเร็จของการใช้หลักสูตร ในการนำหลักสูตรไปใช้ต้องมีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้และการประกันคุณภาพหลักสูตรตามแผนงานที่กำหนด ออกแบบกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะและมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ มี ระบบการประกันคุณภาพ ที่ชัดเจน การวัดผลและประเมินผลตามสภาพจริง มีการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ มีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม รวมถึงสื่อการสอนที่ทันสมัย และมีเครือข่ายความร่วมมือกับ องค์กรภายนอกและชุมชน เป็นปัจจัยที่ช่วยให้การใช้หลักสูตรมีประสิทธิภาพมากขึ้นการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้อย่างเป็นระบบ ต้องอาศัยการบริหารจัดการที่ดี ตั้งแต่การอบรมครู การบริหารบุคลากร การออกแบบประสบการณ์การเรียนรู้ การวัดและประเมินผลที่สอดคล้องกับบริบทของผู้เรียน และการใช้ทรัพยากรจากเครือข่ายความร่วมมือ เพื่อให้สามารถพัฒนาผู้เรียนได้เต็มศักยภาพ ซึ่งสอดคล้องกับ สุภาณี ชำนาญศรี^{๑๘} ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3 พบว่า ด้านการดำเนินการใช้หลักสูตร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากสถานศึกษาส่งเสริมสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนเกี่ยวกับหลักสูตรระหว่างครูและบุคลากรทางการศึกษามีการจัดแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาอย่างหลากหลายมีการจัดระบบการวัดผลประเมินผลตามสภาพจริงของผู้เรียนอย่างชัดเจนและถูกต้องมีการส่งเสริมสนับสนุนครูให้มีความสามารถจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ

5) ขั้นการนิเทศ กำกับ ติดตามการใช้หลักสูตรสถานศึกษา พบว่า เป็นขั้นที่มีสภาพการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาต่ำสุด ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากการนิเทศ กำกับ ติดตาม การใช้หลักสูตรเป็นกระบวนการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาที่สำคัญมาก ซึ่งต้องรายงานข้อมูล และต้องทำเป็นระบบ โดยข้อมูลสารสนเทศ เพื่อนำไปใช้ในการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาในปีการศึกษาต่อไป ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องกำหนดขั้นตอนการนิเทศอย่างเป็นระบบ ตรงเป้าหมายของการใช้หลักสูตร จัดให้มีการนิเทศติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตรอย่างสม่ำเสมอ มีการรายงานสรุปการนิเทศและมีการจัดทำรายงานการประเมินผล เพื่อนำผลมาปรับปรุงและพัฒนาสอดคล้องกับ รัตนา ดวงแก้ว กล่าวไว้^{๑๙} การนิเทศติดตามหลักสูตรจะช่วยสะท้อนผล การถ่ายโอนความรู้สู่ห้องเรียนที่จะต้องควบคุมความเสมอภาคทางการศึกษาของผู้เรียนทุกคน รวมทั้ง ต้องรายงานความสำเร็จหรือความล้มเหลวในการจัดการศึกษาสู่สาธารณะในการปฏิบัติภารกิจต่างๆ ที่ประสบผลสำเร็จ และการประเมินหลักสูตรเป็นกระบวนการหาคำตอบว่า

^{๑๗} จิตรลดา อุปติมา, “สภาพและปัญหาในการบริหารหลักสูตรของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตพื้นที่อำเภอปาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เขต 36”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยพะเยา, 2558), หน้า 81.

^{๑๘} สุภาณี ชำนาญศรี, “การศึกษาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, 2563), หน้า 96.

^{๑๙} รัตนา ดวงแก้ว, หน่วยที่ 2 การบริหารและการพัฒนาหลักสูตรใน ประมวลสาระชุดวิชาการบริหารวิชาการและทรัพยากรการศึกษา หน่วยที่ 1-5, (นนทบุรี: โรงพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2561), หน้า 48-72.

หลักสูตรสัมฤทธิ์ผลตามที่ กำหนดไว้ในจุดมุ่งหมายหรือไม่ก็น้อยเพียงใด เพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจของผู้บริหารเรื่องการใช้ หลักสูตรในครั้งต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับ อังสุมารินทร์ รูปงาม ได้วิจัยเรื่อง^{๒๐} การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนในระดับประถมศึกษาในอำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง ผลการวิจัยพบว่า ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษามีการปฏิบัติมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า โรงเรียนมีการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลการจัดการหลักสูตร โดยโรงเรียนมีการประชุมก่อนเปิดภาค เรียนเพื่อปรึกษาหารือ เตรียมการด้านต่างๆ ก่อนเปิดภาคเรียนสถานศึกษามีการให้คำแนะนำ ใช้ใน ระบบนิเทศ และมีการนิเทศการสอนปี การศึกษาละ 1 ครั้ง และมีการอบรมเกี่ยวกับการนิเทศ กำกับ ติดตามเสมอ

6) ขั้นการประเมินผล ปรับปรุง และพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับ มาก ทั้งนี้เนื่องมาจากการประเมินผล ปรับปรุง และพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาเป็นขั้นตอนที่สำคัญในการยกระดับคุณภาพการศึกษา ซึ่งมีการดำเนินการผ่านหลายขั้นตอนที่มุ่งเน้นการพัฒนาหลักสูตรให้มี ประสิทธิภาพและตอบสนองต่อความต้องการของนักเรียน และช่วยให้มีการเรียนการสอนมีความทันสมัย มี ประสิทธิภาพ สถานศึกษาต้องสถานศึกษาสร้างเกณฑ์การประเมินหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับ วัตถุประสงค์การใช้หลักสูตรสถานศึกษา ใช้เครื่องมือและเทคนิควิธีที่มีความเหมาะสม และหลากหลาย สรุป และมีการจัดทำรายงานการประเมินผลในเทศภายใน และภายนอกที่เป็นปัจจุบัน โดยดำเนินการประเมินผล การใช้หลักสูตร สถานศึกษาทุกภาคเรียน หรือทุกปีการศึกษา นำข้อมูลสารสนเทศที่ได้จาก การนิเทศ กำกับ ติดตาม และรายงานผลการประเมินไปใช้ในการวางแผนปรับปรุงและพัฒนาการบริหารจัดการหลักสูตร สถานศึกษา โดยการประเมินผลหลักสูตรสถานศึกษานี้จะทำให้สถานศึกษาหันจุดแข็งและจุดอ่อนของหลักสูตร เพื่อนำมาปรับปรุงหลักสูตรอย่างต่อเนื่องจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการสอนและการเรียนรู้ ส่งผลให้นักเรียน ได้รับการศึกษาที่ดีขึ้น ซึ่งหลักสูตรที่ได้รับการปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่องจะช่วยเสริมสร้างทักษะต่าง ๆ ของผู้เรียน ไม่ว่าจะเป็นทักษะทางวิชาการ หรือทักษะชีวิตที่จำเป็นต่อการใช้ชีวิตในสังคม ซึ่งสอดคล้องกับ รุ่ง ทวี พรรณนา^{๒๑} ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาตามหลักพุทธธรรมของสถานศึกษาชั้น พื้นฐาน ในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกด้านการประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ภาพรวมมีความเหมาะสมในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากสถานศึกษาได้วางแผนระบบและรูปแบบการ ประเมิน หลักสูตรสถานศึกษาและมอบหมายหรือแต่งตั้งคณะกรรมการประเมินหลักสูตรให้ทำการประเมินเป็นระยะ และมีความต่อเนื่องสถานศึกษาชัดเจน เนื่องจากสถานศึกษามีการประชุม สม่ำเสมอ และต้นสังกัดมีการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลอยู่เป็นระยะ และมีการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตร สถานศึกษาให้ทันสมัยเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง

2. การหาแนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 ตามหลักอิทธิบาท 4

2.1 ขั้นการเตรียมความพร้อมบริหารหลักสูตรสถานศึกษา พบว่า สถานศึกษาต้องสร้าง จิตสำนึกและความตระหนักให้มีความพร้อมในการจัดทำระบบสารสนเทศแก่ครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปใช้จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่เหมาะสมกับผู้เรียนและสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา จัดทำระบบ สารสนเทศให้เป็นระบบ และส่งเสริมการจัดอบรมเพื่อพัฒนาความรู้ด้านการใช้งานระบบสารสนเทศให้กับครู และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ติดตามการจัดทำระบบสารสนเทศ และสนับสนุนให้ครูและบุคลากรเตรียมความ พร้อมของใช้ระบบสารสนเทศอย่างต่อเนื่อง และประเมินผลการจัดทำระบบสารสนเทศโดยการจัดทำรายงาน ผลและติดตามผลการใช้งานระบบทุกปีการศึกษา เพื่อเตรียมความพร้อมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เนื่องมาจากการจัดทำระบบสารสนเทศอย่างเป็นระบบเพื่อนำไปใช้จัดทำ

^{๒๐} อังสุมารินทร์ รูปงาม, “การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนระดับประถมศึกษา ใน อำเภอวังเหนือ จังหวัด ลำปาง”, *วิทยานิตยสารศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยพาร์อีสเทอร์น, 2559), หน้า 84.

^{๒๑} รุ่งทวี พรรณนา, “รูปแบบการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาตามหลักพุทธธรรมของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน ในเขต พัฒนาพิเศษภาคตะวันออกด้านการประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษา”, *ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธ บริหารการศึกษา*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2563), หน้า 201.

หลักสูตรสถานศึกษา มีความสำคัญต่อการจัดทำและพัฒนาหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพและสามารถตอบสนองต่อความต้องการของนักเรียน รวมถึงการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการด้านการศึกษาของสถานศึกษา การจัดทำระบบสารสนเทศอย่างมีระเบียบและมีการประสานงานที่ดีจะช่วยให้ข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำหลักสูตรและการประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนสามารถนำมาวิเคราะห์และปรับปรุงได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับ บุญธรรม พรหมวงศ์^{๒๒} ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาระบบสารสนเทศสำหรับการจัดการหลักสูตรสถานศึกษาในโรงเรียน พบว่า การใช้ระบบสารสนเทศในการจัดการข้อมูลช่วยให้สถานศึกษาสามารถรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ และช่วยในการวิเคราะห์ผลลัพธ์เพื่อใช้ในการจัดทำและพัฒนาหลักสูตรให้มีความเหมาะสมและตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนได้ดียิ่งขึ้น และช่วยให้สามารถปรับเปลี่ยนหรือพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมการศึกษาปัจจุบันได้

2.2 ขั้นการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา พบว่า สถานศึกษาควรมุ่งเน้นการสร้างทัศนคติที่ดีต่อสุขภาพร่างกาย และจิตใจและมีความพอใจในสุขภาพที่ดีของผู้เรียน โดยวางแผนการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาด้วยการสอดแทรกสาระที่เป็นประโยชน์และส่งเสริมการมีสุขภาวะที่ดีของผู้เรียน จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดสุขภาวะที่ดี สอดแทรกความรู้ด้านสุขภาพร่างกายและสุขภาพจิตในหลักสูตรการเรียนการสอน และบูรณาการเรื่องสุขภาพในกลุ่มสาระต่าง ๆ ติดตามผลการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีสุขภาพร่างกายและจิตใจที่ดีอย่างต่อเนื่องทุกปีการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนมีสุขภาวะที่ดีอย่างยั่งยืน และประเมินผลการจัดทำหลักสูตรและวางแผนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่ส่งเสริมสุขภาพร่างกายและจิตใจที่ดีของผู้เรียน เพื่อสะท้อนผลและนำผลที่ได้ไปเป็นแนวทางในการพัฒนาจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่ส่งเสริมมีสุขภาวะที่ดีของผู้เรียนอย่างมีคุณภาพมากขึ้น ทั้งนี้เนื่องมาจากการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดสุขภาวะที่ดี โดยสอดแทรกความรู้ด้านสุขภาพร่างกายและสุขภาพจิตในหลักสูตรการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยเป็นแนวทางที่สำคัญในการพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพทั้งในด้านการเรียนรู้และการดูแลสุขภาพของตนเอง การเน้นทั้งสุขภาพร่างกายและจิตใจในหลักสูตรการเรียนการสอนมีบทบาทสำคัญในการสร้างพื้นฐานสำหรับการพัฒนานักเรียนในทุกด้าน ทั้งในเรื่องการจัดการชีวิต การเรียนรู้ และการสร้างทักษะในการเผชิญปัญหาต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นในชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับ จุฑารัตน์ บุญทอน^{๒๓} ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่ส่งเสริมสุขภาวะทั้งทางกายและจิตใจในโรงเรียน พบว่า การสอดแทรกความรู้เกี่ยวกับสุขภาวะทั้งทางร่างกายและจิตใจในหลักสูตรการเรียนการสอนช่วยให้เด็กนักเรียนมีความรู้และทักษะในการดูแลสุขภาพของตนเองได้ดียิ่งขึ้น โดยเฉพาะในด้านการเสริมสร้างสุขภาพจิตที่ดีและการจัดการกับความเครียด ทำให้นักเรียนมีทักษะในการเผชิญกับปัญหาทางจิตใจและสามารถลดภาวะเครียดในชีวิตประจำวันได้ นอกจากนี้ การส่งเสริมสุขภาพทางร่างกายยังช่วยให้นักเรียนมีสุขภาพที่แข็งแรงและพร้อมในการเรียนรู้

2.3 ขั้นการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ พบว่า สถานศึกษาควรสร้างความตระหนักให้ครูและบุคลากรให้เห็นถึงความสำคัญการประกันคุณภาพหลักสูตรสถานศึกษา ดำเนินงานการประกันคุณภาพหลักสูตรสถานศึกษาอย่างจริงจังและมีประสิทธิภาพ ติดตามและตรวจสอบการประกันคุณภาพหลักสูตรสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ได้อย่างมีคุณภาพ ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่ดี และประเมินการประกันคุณภาพหลักสูตรอย่างจริงจังและต่อเนื่อง โดยนำผลลัพธ์ที่ได้มาวิเคราะห์และพัฒนาหลักสูตรให้ทันสมัยและเหมาะสม ทั้งนี้เนื่องมาจากการประกันคุณภาพหลักสูตรสถานศึกษามีความสำคัญในการตรวจสอบและยืนยันว่า หลักสูตรที่นำไปใช้นั้นมีคุณภาพและสามารถตอบสนองต่อความต้องการและเป้าหมายของการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ การประกันคุณภาพหลักสูตรเป็นกระบวนการที่ทำให้มั่นใจว่า หลักสูตรที่ใช้ในสถานศึกษาสามารถพัฒนาและส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถตรวจสอบผลการดำเนินการเพื่อปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้นในอนาคต ซึ่ง

^{๒๒} บุญธรรม พรหมวงศ์, “การพัฒนาระบบสารสนเทศสำหรับการจัดการหลักสูตรสถานศึกษาในโรงเรียน”, วารสารการศึกษาและเทคโนโลยี, ปีที่ 16 ฉบับที่ 2 (2560): 50-63.

^{๒๓} จุฑารัตน์ บุญทอน, “การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่ส่งเสริมสุขภาวะทั้งทางกายและจิตใจในโรงเรียน”, วารสารการศึกษา, ปีที่ 25 ฉบับที่ 1 (2561): 95-110.

สอดคล้องกับ วิภา สุกใส^{๒๔} ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนากระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ได้ศึกษาการประกันคุณภาพหลักสูตรในโรงเรียนไทย พบว่า การประกันคุณภาพหลักสูตรสถานศึกษาควรจะต้องมีการประเมินผลอย่างต่อเนื่องและมีการทบทวนปรับปรุงหลักสูตรตามผลการประเมินเพื่อให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงในสังคมและการศึกษา ดังนั้นการนำหลักสูตรไปใช้ในสถานศึกษาควรมีการพัฒนากระบวนการประกันคุณภาพที่มีความรอบคอบและประสิทธิภาพ โดยต้องคำนึงถึงการประเมินผลอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สามารถนำมาปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรให้ตรงกับความต้องการของนักเรียนและสังคมได้ นอกจากนี้ การฝึกอบรมครูและบุคลากรให้มีความรู้และทักษะในการดำเนินการตามหลักสูตรที่มีคุณภาพถือเป็นอีกหนึ่งส่วนสำคัญในการประกันคุณภาพ

2.4 ขั้นการนิเทศ กำกับ ติดตามการใช้หลักสูตรสถานศึกษา พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาตระหนักถึงความสำคัญของการรายงานสรุปรายงานนิเทศ กำกับ ติดตาม การใช้หลักสูตรสถานศึกษา ที่สะท้อนถึงคุณภาพของหลักสูตรของสถานศึกษา และเปิดโอกาสให้ครู นักเรียน และผู้ปกครองมีส่วนร่วมสะท้อนผลด้วยความเต็มใจ จัดทำรายงานสรุปรายงานนิเทศ กำกับ ติดตาม การใช้หลักสูตรสถานศึกษาต่อเนื่องเป็นประจำทุกปี การศึกษา ต้องกำกับติดตามและตรวจสอบ การรายงานผลสรุปรายงานนิเทศ กำกับ ติดตาม อย่างจริงจัง โดยรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลจากการนิเทศใช้จัดทำรายงานผลที่ครบถ้วนและสะท้อนคุณภาพหลักสูตรเป็นประจำทุกปีการศึกษา และควรนำผลการนิเทศ กำกับ ติดตาม จากการรายงานสรุปรายงานนิเทศ กำกับ ติดตาม การใช้หลักสูตรสถานศึกษามาประเมินผลเพื่อเป็นแนวทางการเรียนการสอนของครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ทั้งนี้เนื่องมาจาก การนิเทศ กำกับ และติดตามการใช้หลักสูตรสถานศึกษาเป็นกระบวนการสำคัญที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องให้ความสำคัญ เพื่อให้การดำเนินงานทางการศึกษาเป็นไปตามมาตรฐานและบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ การรายงานสรุปผลการนิเทศอย่างเป็นระบบช่วยให้สามารถประเมินประสิทธิภาพของการใช้หลักสูตรและปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ อังสุมารินทร์ รูปงาม^{๒๕} ได้วิจัยเรื่อง การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนในระดับประถมศึกษาในอำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง พบว่า การมีระบบการรายงานสรุปผลการนิเทศที่ชัดเจนและเป็นระบบช่วยให้ผู้บริหารสามารถ ประเมินประสิทธิภาพของการใช้หลักสูตร ทราบถึงข้อดีและข้อบกพร่องของการดำเนินงาน ปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอน โดยนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น และตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ ด้วยการวางแผนและกำหนดนโยบายที่สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียนและชุมชน

2.5 ขั้นการประเมินผล ปรับปรุง และพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำข้อมูลสารสนเทศที่ได้จาก การนิเทศ กำกับ ติดตาม และรายงานผลการประเมินไปใช้ในการวางแผนปรับปรุงและพัฒนาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาอย่างจริงจัง โดยการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบ และนำข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์จุดแข็งและจุดอ่อนของหลักสูตรสถานศึกษาควรสร้างความตระหนักแก่ครูและบุคลากรเกี่ยวกับความสำคัญของข้อมูลจากการนิเทศ กำกับ ติดตาม และการประเมินผลว่ามีบทบาทสำคัญในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ควรติดตามและตรวจสอบ การนำผลการประเมินไปใช้ในการวางแผนปรับปรุงและพัฒนาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาอย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุกปี เพื่อให้การบริหารจัดการหลักสูตรมีประสิทธิภาพและสามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและสังคมได้อย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เนื่องมาจาก การรายงานผลการประเมินไปใช้ในการวางแผนปรับปรุงและพัฒนาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาเป็นกระบวนการสำคัญที่ช่วยยกระดับคุณภาพการศึกษา โดยข้อมูลที่ได้รับการจัดเก็บจากกระบวนการดังกล่าวสามารถนำมาใช้ในการตัดสินใจและวางแผนพัฒนาหลักสูตรให้ตรงกับความต้องการของผู้เรียนและสังคม และช่วยให้ผู้บริหารและครูผู้สอนทราบถึงข้อดีและข้อบกพร่องของการดำเนินงาน ซึ่งนำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับ กนกวรรณ ยม

^{๒๔} วิภา สุกใส, “การพัฒนากระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา”, วารสารการศึกษาและการพัฒนา, ปีที่ 18 ฉบับที่ 2 (2559): 89-102.

^{๒๕} อังสุมารินทร์ รูปงาม, “การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนในระดับประถมศึกษาในอำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยฟาโรฮ์สเตอร์น, 2559), หน้า 86.

บัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ ปีที่ 13 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม - สิงหาคม 2568

จันทร์^{๒๖} ได้วิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อการเรียนรู้อย่างมีความสุขของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลกเขต 1 พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนตระหนักถึงความสำคัญของการใช้ข้อมูลจากการนิเทศ กำกับ ติดตาม และรายงานผลการประเมินในการวางแผนปรับปรุงและพัฒนาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา โดยข้อมูลที่ได้รับจากกระบวนการดังกล่าวสามารถนำมาใช้ในการตัดสินใจและวางแผนพัฒนาหลักสูตรให้ตรงกับความต้องการของผู้เรียนและสังคม ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างยั่งยืน

3. ประเมินแนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 ตามหลักอิทธิบาท 4 พบว่า ผลการประเมินแนวการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 ตามหลักอิทธิบาท 4 อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำสภาพที่ต่ำที่สุดในแต่ละขั้นตอนมาหาแนวทาง โดยการหาแนวทางนั้นผู้วิจัยได้จัดทำร่างแนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 ตามหลักอิทธิบาท 4 โดยศึกษาจากเอกสารงานวิจัย และแนวคิด ทฤษฎีมาประกอบการร่างแนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 ตามหลักอิทธิบาท 4 ประกอบกับผู้วิจัยได้จัดการสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 รูป/คน โดยคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญที่มีความเชี่ยวชาญ และชำนาญการในแต่ละกลุ่มวิชาชีพ ซึ่งประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักพุทธธรรมทางพุทธศาสนาเป็นอย่างดี ได้รับปริญญาธรรม 6 ประโยคขึ้นไป จำนวน 2 รูป/คน ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความรู้มีประสบการณ์ทางด้านบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 2 รูป/คน ครูที่มีวุฒิการศึกษา ระดับปริญญาโทขึ้นไปและมีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษขึ้นไป จำนวน 2 คน และอาจารย์มหาวิทยาลัยที่จบปริญญาเอกทางบริหารการศึกษา จำนวน 1 รูป/คน และนำผลการเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญมาสังเคราะห์เป็นแนวทาง จึงทำให้ผลการประเมินขั้นตอนและแนวทาง ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ รัตนา บุญญะโสภิต^{๒๗} ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ผลการประเมินมีความสอดคล้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับ มากที่สุด

^{๒๖} กนกวรรณ ยมจันทร์, “แนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อการเรียนรู้อย่างมีความสุขของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลกเขต 1”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2560), หน้า 112.

^{๒๗} รัตนา บุญญะโสภิต, “การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน”, วารสารการศึกษาและการพัฒนา, ปีที่ 33 ฉบับที่ 2 (2558): 45-56.

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

จากวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 ตามหลักอิทธิบาท 4 ผู้วิจัยได้ศึกษาสภาพทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 โดยการจัดสนทนากลุ่ม ซึ่งผลจากสนทนาได้แนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 ตามหลักอิทธิบาท 4 ดังแผนภาพต่อไปนี้

แผนภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

จากแผนภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย แนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 ตามหลักอิทธิบาท 4 สรุปได้ ดังนี้

ขั้นการเตรียมความพร้อมบริหารหลักสูตรสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท 4 ได้แนวทางคือสถานศึกษาเตรียมความพร้อม สร้างความตระหนักให้แก่คณะกรรมการสถานศึกษา ครูผู้สอน ผู้ปกครอง ชุมชน นักเรียน เพื่อให้เห็นความสำคัญบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาสร้างความตระหนักความรู้ความเข้าใจแก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษา ในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา สถานศึกษาหมั่นติดตามตรวจสอบ และประเมินผลครูและบุคลากรทางการศึกษา ในการเตรียมความพร้อมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ขั้นการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท 4 ได้แนวทางคือสถานศึกษาวางแผนการบริหารหลักสูตรโดยวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องที่สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2560) สร้างจุดมุ่งหมายที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและสังคม กำหนดรายวิชา สาระการเรียนรู้ และกิจกรรมในหลักสูตรสถานศึกษาให้เหมาะสมและมีคุณภาพ กำหนดการวัดและประเมินผลให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน สถานศึกษาหมั่นติดตามตรวจสอบการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาอย่างต่อเนื่องทุกปีการศึกษา และนำไปประเมินผลการจัดทำหลักสูตรและวางแผนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อสะท้อนผลและนำผลที่ได้ไปเป็นแนวทางในการพัฒนาจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาอย่างมีคุณภาพต่อไป

ขั้นการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ตามหลักอิทธิบาท 4 ได้แนวทางคือสถานศึกษาสร้างความตระหนักให้ครูและบุคลากรให้เห็นถึงความสำคัญถึงการนำหลักสูตรไปใช้ โดยจัดอบรมให้ความรู้ในการนำหลักสูตรไปใช้อย่างเป็นระบบมีขั้นตอนที่ถูกต้อง ครูและบุคลากรทางการศึกษานำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการ

เรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา สถานศึกษาติดตามและตรวจสอบการนำหลักสูตรไปใช้ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่ดียิ่งอย่างต่อเนื่อง และประเมินผลการใช้หลักสูตรทุกปีการศึกษาโดยนำผลลัพธ์ที่ได้มาวิเคราะห์และพัฒนาหลักสูตรให้ทันสมัยและเหมาะสมต่อไป

ขั้นการนิเทศ กำกับ ติดตามการใช้หลักสูตรสถานศึกษาตามหลักอริยาบท 4 ได้แนวทางคือ สถานศึกษาสร้างความตระหนักถึงความสำคัญของการนิเทศ กำกับ ติดตาม การใช้หลักสูตรสถานศึกษาที่สะท้อนถึงคุณภาพของหลักสูตรของสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาจัดทำแผนนิเทศกำกับติดตามใช้หลักสูตรสถานศึกษาอย่างชัดเจน และเป็นรูปธรรมอย่างสม่ำเสมอตามปฏิทินที่กำหนดอย่างสม่ำเสมอ นิเทศ กำกับ ติดตามที่ครอบคลุมทุกประเด็นการใช้หลักสูตรสถานศึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการจัดการเรียนรู้ต่อไป ผู้บริหารสถานศึกษารวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลจากการนิเทศใช้จัดทำรายงานผลที่ครบถ้วนและสะท้อนคุณภาพหลักสูตรเป็นประจำทุกปีการศึกษา และประเมินผลเพื่อเป็นแนวทางการเรียนการสอนของครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

ขั้นการประเมินผล ปรับปรุง และพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาตามหลักอริยาบท 4 ได้แนวทางคือ สถานศึกษาสร้างความตระหนักแก่ครูและบุคลากรเกี่ยวกับความสำคัญของข้อมูลจากการนิเทศ กำกับ ติดตาม และการประเมินผลว่ามีบทบาทสำคัญในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา สถานศึกษาสร้างเกณฑ์การประเมินหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การใช้หลักสูตรสถานศึกษา ดำเนินการประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษาอย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุกปีการศึกษา นำข้อมูลสารสนเทศที่ได้จากการนิเทศ กำกับ ติดตาม และรายงานผล วิเคราะห์หาจุดเด่น และจุดที่ควรพัฒนาจากผลการประเมินการใช้หลักสูตรสถานศึกษา เพื่อนำไปปรับปรุงและพัฒนาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและสังคมได้อย่างมีคุณภาพ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 สถานศึกษาควรจัดทำระบบสารสนเทศอย่างเป็นระบบเพื่อนำไปใช้จัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ดังนั้นสถานศึกษาควรสร้างความตระหนักถึงความสำคัญของการจัดทำระบบสารสนเทศและอบรมความรู้ให้การใช้ระบบสารสนเทศ ให้แก่ครูและบุคลากรทางการศึกษาที่เกี่ยวข้อง จัดทำระบบสารสนเทศอย่างเป็นระบบเพื่อนำไปใช้จัดทำหลักสูตรสถานศึกษา และติดตามตรวจสอบ และประเมินผลระบบสารสนเทศอย่างต่อเนื่องเพื่อปรับปรุง พัฒนาระบบให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

1.2 สถานศึกษาควรมุ่งเน้นการสร้างทัศนคติที่ดีต่อสุขภาพร่างกาย และจิตใจและมีความพอใจในสุขภาพที่ดีของผู้เรียน โดยวางแผนการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาและจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาด้วยการสอดแทรกสาระที่เป็นประโยชน์และส่งเสริมการมีสุขภาพที่ดีของผู้เรียนให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560)

1.3 สถานศึกษาควรมีการประกันคุณภาพหลักสูตรที่ชัดเจน ตามแผนงาน ตามมาตรฐานและเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ ดังนั้นสถานศึกษาควรสร้างความตระหนักให้ครูและบุคลากรให้เห็นถึงความสำคัญการประกันคุณภาพหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้พัฒนาผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดำเนินงานการประกันคุณภาพหลักสูตรสถานศึกษาอย่างจริงจังและมีประสิทธิภาพ เพื่อให้หลักสูตรสถานศึกษามีมาตรฐานและสามารถนำไปใช้พัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพตามเป้าหมายที่กำหนด

1.4 ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดทำรายงานสรุปการนิเทศ กำกับ ติดตาม การใช้หลักสูตรสถานศึกษาต่อเนื่องเป็นประจำทุกปีการศึกษา เพื่อติดตามและตรวจสอบการดำเนินงานในการใช้หลักสูตรสถานศึกษา และเป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการจัดการเรียนรู้ต่อไปและเป็นแนวทางการเรียนการสอนของครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

1.5 ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำข้อมูลสารสนเทศที่ได้จาก การนิเทศ กำกับ ติดตาม และ รายงานผลการประเมินไปใช้ในการวางแผนปรับปรุงและพัฒนาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาอย่างจริงจัง โดยการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบ และนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์จุดแข็งและจุดอ่อนของหลักสูตรสถานศึกษา และควรประเมินผลการนำข้อมูลสารสนเทศและรายงานผลการประเมินไปใช้ในการวางแผนปรับปรุงและพัฒนาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อตรวจสอบประสิทธิผลการนำข้อมูลที่ได้มาปรับใช้เพื่อพัฒนาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาว่ามีคุณภาพมากน้อยเพียงใด

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

- 2.1 ควรมีการศึกษารูปแบบการนิเทศ กำกับ ติดตามการใช้หลักสูตรสถานศึกษา
- 2.2 ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาในยุคดิจิทัล
- 2.3 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาในสถานศึกษา สังกัดสำนัก งานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา และมีมัธยมศึกษาเขตอื่น

เอกสารอ้างอิง

- กนกวรรณ ยมจันทร์. “แนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อการเรียนรู้อย่างมีความสุขของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลกเขต 1”. **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์หาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2560.
- กรมวิชาการ. **แนวทางการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: ศุภสภาลาดพร้าว, 2544.
- กระทรวงศึกษาธิการ. **แนวทางการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: ศุภสภาลาดพร้าว, 2545.
- _____. **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา, 2542.
- _____. **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. กรุงเทพมหานคร: ศุภสภาลาดพร้าว, 2551.
- จิตรลดา อุปติมา. “สภาพและปัญหาในการบริหารหลักสูตรของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตพื้นที่อำเภอปางสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36”. **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยพะเยา, 2558.
- จุฑารัตน์ บุญทอน. “การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่ส่งเสริมสุขภาวะทั้งทางกายและจิตใจในโรงเรียน”. **วารสารการศึกษา**. ปีที่ 25 ฉบับที่ 1 (2561): 95-110.
- ชนาพร เมฆดี และทัศนะ ศรีปัดดา. “การศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา”. **Journal of Roi Kaensarn Academi**. ปีที่ 7 ฉบับที่ 4 (เมษายน 2565): 160-173.
- ชูชาติ พ่วงสมจิตร์. **หน่วยที่ 1 แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการและทรัพยากรการศึกษาใน ประมวลสาระชุด วิชาการบริหารวิชาการและทรัพยากรการศึกษา หน่วยที่ 1-5**. นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช, 2561.
- ณัฐธยาน์ จนนต์ และธานี เกสทอง. “แนวทางการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2”. **บัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์**. ปีที่ 7 ฉบับที่ 3 (กันยายน-ธันวาคม 2562): หน้า 29-52.
- ณิรดา เวชญาณลักษณ์. **การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2565.
- นฤตล มะโนศรี. “การบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียน มัธยมศึกษา สหวิทยาเขตหลักเมืองเลย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู”. **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2565.
- บุญธรรม พรหมวงศ์. “การพัฒนาระบบสารสนเทศสำหรับการจัดการหลักสูตรสถานศึกษาในโรงเรียน”. **วารสารการศึกษาและเทคโนโลยี**. ปีที่ 16 ฉบับที่ 2 (2560): 50-63.
- ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ. **การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2556.

บัณฑิตศึกษานิติศาสตร์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ ปีที่ 13 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม - สิงหาคม 2568

- รัตนา ดวงแก้ว. **หน่วยที่ 2 การบริหารและการพัฒนาหลักสูตรใน ประมวลสาระชุดวิชาการบริหารวิชาการ และทรัพยากรการศึกษา หน่วยที่ 1-5.** นนทบุรี: โรงพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2561.
- รัตนา บุญญะโสภิต. “การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน”. **วารสารการศึกษาและการพัฒนา.** ปีที่ 33 ฉบับที่ 2 (2558): 45-56.
- วิภา สุกใส. “การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา”. **วารสารการศึกษาและการพัฒนา.** ปีที่ 18 ฉบับที่ 2 (2559): 89-102.
- ศุภวรรณ สุธัมมา, ศุภชัย ทวีและสาธิต ทรัพย์รวงทอง. “แนวทางการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2”. **วารสารวิจัยวิชาการ.** ปีที่ 4 ฉบับที่ 2 (เมษายน-มิถุนายน 2564): 153-166.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 กลุ่มนโยบายและแผน. “แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ 2566”. **แผนปฏิบัติการประจำปี.** กลุ่มนโยบายและแผน: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2, 2566.
- สุกัญญา จัตรงค์. “การบริหารหลักสูตรที่ส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียน โรงเรียนสังกัดสำนัก บริหารงาน การศึกษาพิเศษภาคใต้ กลุ่ม 7”. **วารสารวิชาการ.** ปีที่ 9 ฉบับที่ 1: 1473 – 1487.
- สุภาณี ชำนาญศรี. “การศึกษาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3”. **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา.** บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, 2563.
- สุรพิม แก้วแดงจันทร์. “การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาในโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอ เมือง จังหวัดลำพูน”. **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศาสตร์.** บัณฑิต วิทยาลัย: มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่, 2565.
- อังสุมารินทร์ รูปงาม. “การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนระดับประถมศึกษา ในอำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง”. **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา.** บัณฑิต วิทยาลัย: มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น, 2559.